

DİYARBAKIR KALESİ VE BAZI KÙLTÜR VARLIKLARININ DEPREM SONRASI

HASAR TESPİT ÇALIŞMASI

(9 - 10 - 11 ŞUBAT 2023)

Diyarbakır Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Derneği

(DKVD)

DİYARBAKIR KALESİ VE BAZI KÜLTÜR VARLIKLARININ DEPREM SONRASI HASAR TESPİT ÇALIŞMASI (9 - 10 - 11 ŞUBAT 2023)

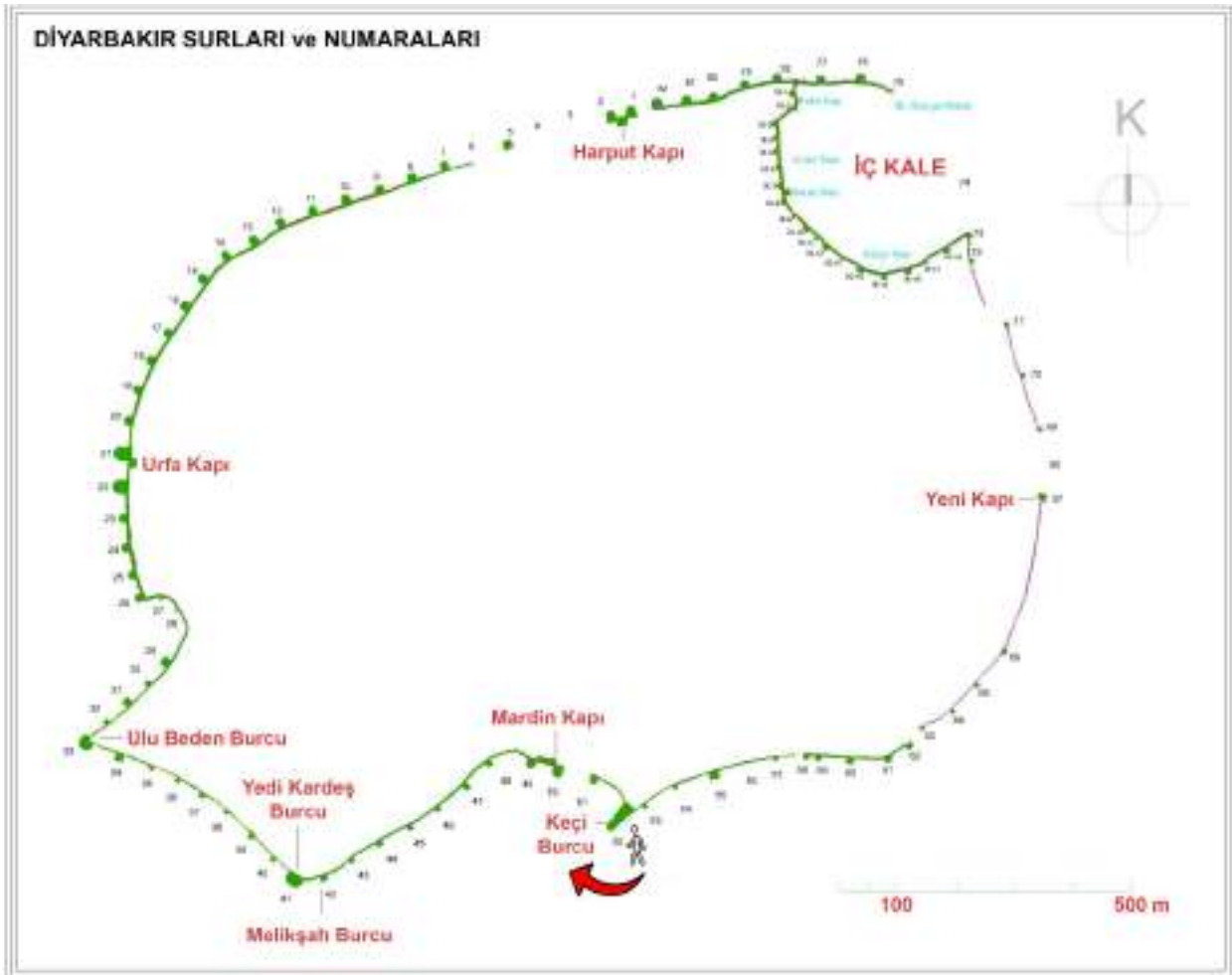
Nevin Soyukaya (Arkeolog)

Pınar Can (Mimar)

Birgül Açıkıldız (Sanat Tarihçisi)

Giriş

6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş Pazarcık merkezli 7.7 büyüklüğünde ve yine Kahramanmaraş Elbistan merkezli 7.6 büyüklüğünde iki deprem meydana gelmiştir. Deprem, Kahramanmaraş, Gaziantep, Şanlıurfa, Diyarbakır, Adana, Adıyaman, Osmaniye, Hatay, Kilis, Malatya ve Elazığ illerinde hissedilmiştir (<https://www.afad.gov.tr/kahramanmarasta-meydana-gelen-depremler-hk-basin-bulteni-26>). Diyarbakır Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Derneği (DKVD) tarafından, depremin yoğun hissedildiği Diyarbakır'da; dünya mirası Diyarbakır Kalesi ve miras alanı tampon bölgesi surları'nda bulunan anıtsal yapılarda 9 – 11 Şubat 2023 tarihlerinde üç gün süreyle hasar tespit çalışmaları yapılmıştır. Gözleme dayalı yapılan hasar tespit çalışmasında tespit edilen deprem nedenli tahribatlar fotoğraflarla da belgelenmiştir. Hasarlı olduğu tespit edilen burçlar, harita üzerindeki numaralara göre tanımlanmıştır. Raporda sadece hasarlı yapı birimlerine yer verilmiştir.

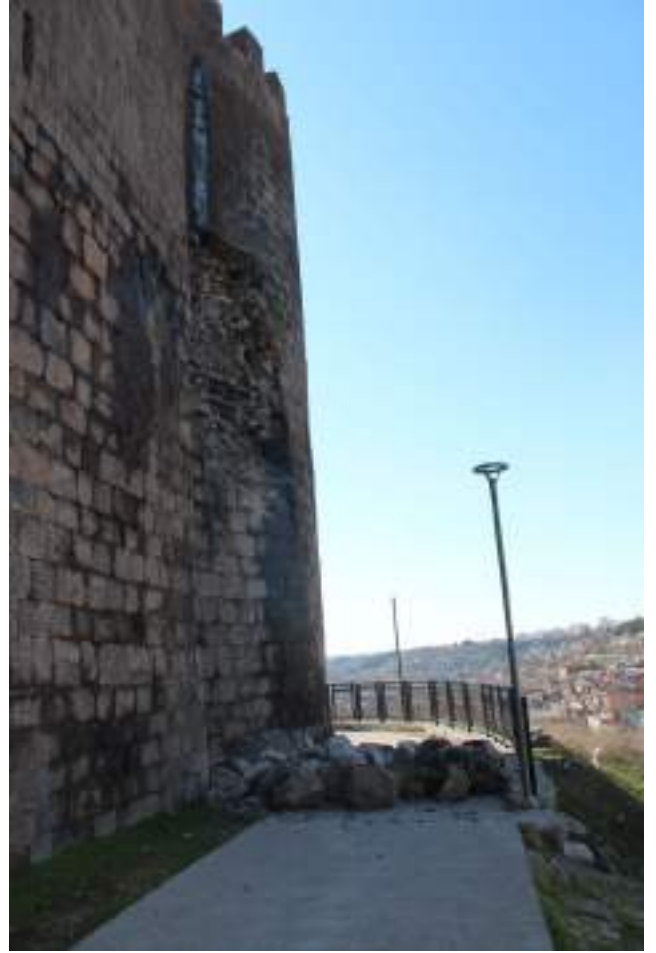
9.02.2023

52 NOLU BURÇ (KEÇI BURCU)

Burcun batı yüzünde yüzey taşlarının döküldüğü, dökülen alanda dolgu duvarda da dikey çatlakların oluştuğu gözlemlendi. Çörtenlerden akan suyun duvar yüzeyine aktığı ve bununla bağlayıcı harcın yumuşamasına ve bağlayıcı özelliğini kaybetmesine neden olduğu, depremle oluşan sarsıntı sonucunda da bu alanın yıkıldığı düşünülmektedir. Ayrıca mevsim itibariyle gece gündüz sıcaklık farkından akan suyun donması ve çözülmesi ile oluşan genleşme ve büzüşmelerin de olumsuz etki yarattığı ve risk oluşturduğu gözlemlendi.

49 – 48 Nolu Burçlar Arası İç Yüz

Sur Duvarında yüzey taşlarında dökülmeler var.

48 – 47 Nolu Burçlar Arası :

Sur duvarında yer yer kabarmalar ve deprem öncesi döneme ait yüzeyden yıkılmış alanlar var. 2. Payanda ile 47 nolu burç arasındaki duvar tamamen kabarmış ve risk oluşturmaktadır. Üst bölümde yüzey taşlarının dökülmüş olmasına rağmen alttaki küçük açıklıklar restorasyon sürecinde kapatılmış. Bütünlüklü, korumaya dönük konservasyon ve restorasyon uygulamasına ihtiyaç bulunmaktadır.

36 -35 Nolu Burçların Hizasında Kayalık Alan :

36 – 35 nolu burçların alt bölümlerinde, yerleşim alanının hemen yanında kaya tabakasından deprem nedeniyle kopmaların olduğu ve kaya parçalarının döküldüğu görölmüştür.

30 Nolu Burç :

Köşesinde deprem nedeniyle yeni taş dökülmelerinin olduğu görölmüştür.

7

29 Nolu Burç :

Yüzey örgüde yeni taş dökülmeleriyle oluşan tahribat var, taş düşme riski devam ediyor.

29 – 28 Nolu Burçlar Arası :

Daha önce tahrip olmuş alanlarda depremle birlikte yeni taş dökülmelerinin olduğu gözlemlendi.

10.02.2023

25 – 24 Nolu Burçlar Arası :

Sur duvarında kapatılmış tali sur kapısından bir taş düşmüş, payandanın üstten alta doğru uzanan derz açılması var. Dendan kalıntılarından taş düşebilir. Riskli.

24 – 23 Nolu Burçlar Arası :

Duvar da derz boşalması var. Yüzey taşlarının daha önceden dökülmüş olduğu alanda, yeni taş dökülmeleri var. Bu alanda yüzey taşlarının dökülmesi riski devam ediyor.

23 Nolu Burç :

Önceden yüzey taşlarının yıkıldığı noktalarda kabarmalar, derz boşalmaları var. Risk taşıyor. Ayrıca denden kalıntılarında derz boşalması nedeniyle taş dökülmelerinin olma riski yüksek.

22 Nolu Urfa Kapı Güney Burcu :

Güney yüzünde yukarıdan aŐađı doğru uzayan çatlak var. atlakla oluşan ayrışma yüzeyin altında dolgu duvarda da devam ediyor. Burcun yüzey örgüsünde kabarmalar var. Daha önce yüzey taŐları dökülmüş alanlarda birkaç yeni taş düŐmesi daha var. Restore ediliyor.

21 – 20 Nolu Burç Arası :

Eski taş dökùlmelerinin olduğu noktalarda yeni dökùlmeler var. Taş dökùlmelerinin devam etme riski taşiyor.

20 Nolu Burç :

Eski taş dökùlen bölümde yeni taş dökùlmeleri var. Risk taşiyor. Burcun güney ve kuzey yüzlerinde yer yer eski dökùlmüş yüzeyler var.

19 Nolu Burç :

Kuzeybatı yüzde üst alanda deprem nedeniyle çok yeni yıkılma var. Çatlaklar oluşmuş, risk devam ediyor. Burcun kuzeyinde sur duvarıyla birleşme noktasında da yıkılma var.

19 – 18 Arası Sur Duvarı:

Yüzeyden çok yeni yoğun taş düşmeleri / yıkım var. Özellikle payanda ile 18 nolu burç arasındaki duvarın üst bölümünde büyük bir alana yayılan yıkılma var. Sur duvarındaki küçük tali kapının iç dolgusunda da yıkılma var.

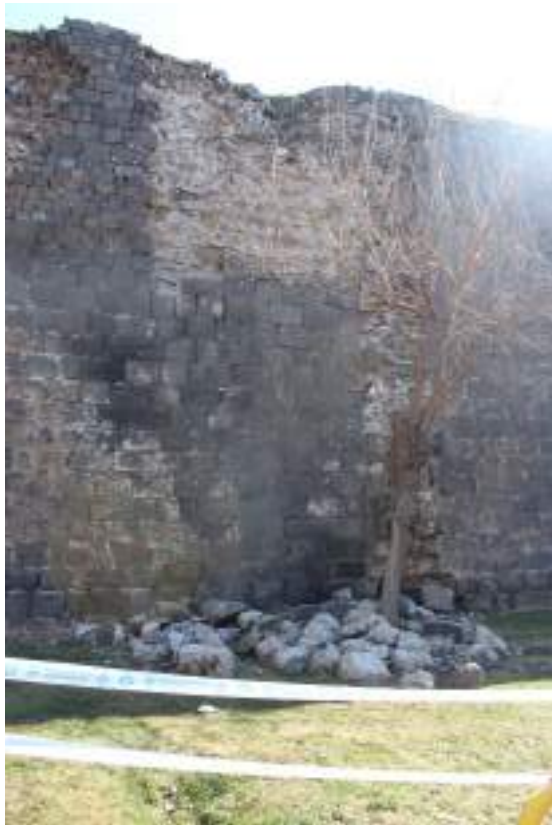
18 Nolu Burç :

Burcun güney yüz üst bölümünde yeni taş dökümleri ile oluşan tahribat var. Yine batı yüzünde üst kesimde eski yıkık bölümlerde deprem nedeniyle yeni taş dökümleri ile tahribat büyümüş. Burcun kuzey yüz üst bölümünde eski yıkık yüzeyin üst bölümünde tehlike arz eden küçük bir kütle var.

18 – 17 Nolu Burçlar Arası :

Payanda ve devamındaki surda deprem kaynaklı yüzeyde yıkılmalar var.

17 Nolu Burç :

Güneybatı ve kuzeybatı yüzlerde yüzey taşlarının dökülmesiyle oluşan yıkım ve ayrışmalar var. Tehlike arz ediyor.

16 Nolu Burç :

Yüzeyde yeni yıkılmalar ve kabarmalar var. Risk taşıyor. Kuzey yüzde eski yıkılmış noktalarda taş düşme tehlikesi var.

15 Nolu Burç :

Eski dökülmüş yüzeylerden azda olsa yeni taş düşmeleri var. Burç yüzeyinde yer yer oluşan kabarmaların yıkım riski var. Kuzey yüzünde yoğun nemlenme harcın bağlayıcı özelliğini kaybetmesine neden olmakta ve yıkım riskini artırmaktadır.

9 Nolu Burç :

Batı yüzünde büyük bir alanda yıkılma var. Yıkılan bölümde kabaran ve yerinden oynayan taşlar nedeniyle risk devam ediyor. Ayrıca kuzey cephede kabarma ve bu alanda yoğun nemlenme var.

11.02.2023

79 Nolu Burç : Doğu yüzünde iç dolgudan deprem nedeniyle taş kopmaları ve düşmeleri var.

19

75 Nolu Burç :

Doğu yüzünde deprem nedeniyle iç dolgu ve yüzey taşlarından dökülmeler var.

Kuzey ve Doğu Surlarının Birleştiği kôşe duvar :

Duvarda dikey uzanan ayrılmalara tehlike arz ediyor.

İçkale Doğu Surları Altındaki Kaya Tabakası :

Müze Kazılar Sergi Binasının altına denk gelen kaya tabakasında deprem nedeniyle yıkım oluşmuş. Ayrıca aynı kayalık yüzeyde çok sayıda çatlaklar da var.

60 Nolu Burçlar arası sur :

İki payanda da yarıklar oluşmuş eskiden oluşan yıkım var. Risk taşıyor.

59 – 58 nolu burçlar arası sur :

Sur da yer alan ve örölerek kapatılmış kapı da yeni taş dökülmeleri var.

58 nolu burç :

Yüzeyde örgüsünde geniş bir alanda çok yeni dökülme var. Yukarıdan mazgal pencereye kadar inen çatlaklar var.

57 Nolu Burç :

Güney yüzde yüzeyde taşlar dökülmüş ve dökülen alanın çevresinde kabarmalar var. Risk taşıyor. Ayrıca burcun güneydoğu köşesi alt bölümünde eskiden oluşan yıkım var.

52 – 51 nolu burç arası sur :

2. Payanda ile surun bağlantı yerinde ayrışma ve payanda da ayrıca çatlaklar var. Riskli.

Dört Ayaklı Minare :

Kuzey cephe sütün üstünde ki yekpare kirişin ortasında daha önce var olan dikey uzanan çatlak var. Kirişin üzerinde yukarı doğru uzanan derzlerde de yeni ayrışmalar oluşmuş.

Doğu cephe sütün üstünde yekpare kirişin ortasında dikey uzanan çatlak var. Çatlağın üzerinde yukarı doğru uzanan derzlerde ayrışma var. Yine güney cephede de derzlerde hafif ayrışmalar gözlenmekte.

Safa (Parlı) Cami Minaresi :

Deprem ile oluşan minare gövdesinin kaideye yakın bölümlerinden yukarı doğru uzanan yer yer derin çatlaklar, ayrışmalar ve dökülmeler var. Cami sokağında yaŐayan sakinler çatlaklarda ayrıŐmaların giderek büyüdüğünü gözlemediklerini belirttiler. Can ve mal kaybına neden olabilir.

Behram Paşa Camii :

Caminin kuzey batı köşesinde, yapıya bitişik konumlanan minare ile son cemaat yeri birleşme noktasında ayrışma var. Ayrışma her iki cephede de (kuzey ve güney) izlenebilmekte.

Cami hariminde, girişin doğusunda ve batısındaki kadınlar mahfilinde, tonoz kilit taşından uzanıp vitray pencereye dek inen çatlak var. Yine girişin üstünde, müezzin mahfilinde tonozdan başlayıp pencereye uzanan çatlak görülmektedir. Sıva atlağı mı, yapısal bir çatlak mı kontrol edilmeli.

Ayrıca doğuda ki mahfilin taş zemininde çatlama ve zeminin alta doğru hafif meğil yaptığı görülmektedir. Zeminin altından durum izlenebilmektedir.

